

Paulo Sergio Viana

Niaj kunuloj, la bestoj

Legolibro por progresantoj

Sanpaŭlo, 2026

Niaj kunuloj, la bestoj
Lernolibro por progresantoj

Verkis: Paulo S. Viana
Enpaĝigis: José R. Tenório
Eldonis: Esperanto-Asocio de San-Paŭlo (EASP), 2-a eld.
Presis: fabricadolivro.com.br

Ilustraĵoj generitaj per programo de Artefarita Inteligenteco

Ĉi tiu verko estas uzebla laŭ la permesilo Krea Komunaĵo
Tutmonda, kun atribuo kaj sen modifo
(CC BYND 4.0), disponebla ĉe:
<https://creativecommons.org/licenses/bynd/4.0/>

© Paulo Sergio Viana (aŭtoro), 2026

V614n

Viana, Paulo Sergio.
Niaj kunuloj, la bestoj: legolibro por progresantoj / Paulo
Sergio Viana. – 2^a. eld. – Sanpaŭlo: Esperanto-Asocio de
San-Paŭlo, 2026.
40 p. – 14 x 21 cm.

ISBN 978-85-67422-30-5

1. BESTOJ / 2. NATURMEDIO I. Titolo.

CDD 591

Al mia kara Breno, *in memoriam*

Tabelo de enhavo

Prezento	09
Hundo, la granda amiko	11
La aminda kuniklo kaj la timema leporo	13
Inteligenta papago	15
La malrapida bradipo	17
La nobla ĉevalo	19
La soleca mirmekofago	21
papilioj, flugantaj juveloj	23
La diligenta abelo	25
Granda baleno	27
La trankvila bubalo	29
La venena bufo kaj la saltema rano	31
Praparencoj de dinosaŭroj:	
krokodilo kaj aligatoro	33
La malpeza kolibro	35
La ronda, eta kokcinelo	37
La ora leon-simieto	39

Prezento

Ĉi tiu modesta, senpretenda broŝureto havas du celojn.

La unua, provizi al progresantoj en la lingvo Esperanto materialon por legado, kiu pligrandigu ilian vortprovizon kaj frazkonstruadon. Samtempe, ke ĝi prezentu interesan, plaĉan enhavon. Per tia materialo, eble kursgvidantoj povas pli efike paroligi siajn kursanojn.

La dua celo, vekti la atenton de la legantoj pri la mondo de bestoj. Dum jarmiloj, oni instruis al la homoj, ke ili estas la centro de la universo; ke ili estas “specialaj” kreitoj, kiuj rajtas submeti la tutan naturon laŭ sia kaprico.

Modernaj konceptoj tamen montras, ke ĉiu elemento en la naturo – bestoj, plantoj, mineraloj – estas egale gravaj por la ekvilibro de la tuto. Sekve, se ni deziras sanan naturmedion ĉirkaŭ ni, tiam ni devas respekti ĉiujn ĝiajn elementojn kiel nin mem.

Bona maniero lerni respekton al la naturo estas koni ĝin. Jen do eta kontribuo al tia kono, rilate niajn kunulojn, la bestojn.

Pluraj el la elektitaj bestoj, en ĉi tiu libreto, troviĝas sub minaco de estingiĝo, pro katastrofa agado de la homo. Estas ĉies devo klopodi ŝanĝi tian situacion.

Mi deziras al vi agrablan, amuzan legadon.

La aŭtoro

Hundo, la granda amiko

Hundoj estas plej amindaj bestoj. Neniu alia besto kunvivas tiel harmonie kun homoj kiel hundo. Ĝi estas la besto, kiun la homo malsovaĝigis antaŭ plej longa tempo. Tiu mamulo devenis preskaŭ certe de la griza lupo, en Azio, antaŭ pli ol 100 000 jaroj.

Laŭlonge de la jarmiloj, la homoj selektis, per miksado de individuoj, la diversajn rasojn, tiel ke ekzistas nuntempe pli ol 400 rasoj. Tamen, amantoj de hundoj ofte asertas, ke la “senrasa” (aŭ “vulgara”) tipo estas la plej amika, inteligenta kaj rezistopova.

Ĝia scienca nomo estas *Canis lupus familiaris*, kaj al tiu familio apartenas lupo, ŝakalo, kojoto kaj vulpo. La vivo de hundo daŭras normale iom pli ol dek jarojn. La plej grandaj atingas

la pezon de 45 kilogramoj. Ĝi posedas potencon flarkapablon, 32-oble pli potencon ol la homa. Ĝia aŭdkapablo permesas aŭdadon je distanco 4-oble pli longa ol ĉe la homo. La vidkapablo de hundoj estas aparte efika dum la nokto. Sed ili distingas nur du kolorojn: la flava kaj la blua (krom la blanka). La ruĝan, verdan, rozan kaj oranĝan kolorojn ili vidas kiel nigran aŭ blankan.

Pro sia bonega memorkapablo, ĝi povas lerni multajn taskojn kaj estas utilaj precipe por gardado de 12 domoj kaj kondukado de brutaroj. Individuoj de iuj rasoj povas lerni pli ol 100 ordonojn. Oni konsideras, ke hundoj sin esprimas per lingvaĵo, per kiu ili komunikas kun aliaj hundoj kaj kun homoj. Ili povas ankaŭ rekoni multajn homajn vortojn. Tamen, tipe homaj malsanoj povas ataki hundojn: gripo, Alzheimer--malsano, depresio, artrito.

En antikva Egiptujo, oni kredis, ke hundoj konas la sekretojn de la mondo de mortintoj. En Grekujo, oni rilatigis hundojn al la dioj de sano. En Eŭropo, dum la epidemio de pesto, oni kredis, ke hundoj estas “estuloj mallumaj”, vampiroj, ĉar ili manĝis kadavrojn.

Nur en la 20-a jarcento oni komencis konsideri hundojn “dorlotbestoj”. Esploroj montris, ke kunvivado kun hundoj estas psike bonfara por homoj, precipe por infanoj, maljunuloj kaj malsanuloj.

Plej famaj hundoj en mitologiaj rakontoj estas Cerbero kaj la hundo de Uliso (en Odiseo).